

Entering communities – involving citizens *(Abordare comunitară – implicare cetățenească)*

Fundatia Ruhama, ONG-ul pe care îl reprezentăm, și-a format în cei 7 ani de activitate în domeniul social o metodologie de lucru proprie. Deși nu este un cadru metodologic structurat, există câteva principii de bază pe care fundamentăm abordarea comunităților și a cetățenilor. Nevoia de a pătrunde în comunități și de a relaționa și acționa împreună cu membrii lor a determinat geneza acestei practici proprii de stimulare a participării civice active. Pe scurt, în cadrul proiectelor sociale desfășurate de echipa noastră în comunitățile sărace și mai ales în comunitățile de romi, am stabilit în timp algoritmul acțional: contactarea persoanelor-cheie din comunitate pentru a ne favoriza accesul și pentru a elimina prejudecățile cetățenilor; accesul echipei în comunitate în două moduri complementare, observația participativă și interviurile nestructurate individuale și de grup; identificarea liderilor informali; mobilizarea cetățenilor pentru problematizarea nevoilor comune (lista de nevoi comunitare); prioritizarea nevoilor; propunerea soluțiilor la nevoi împreună cu cetățenii; intervenția socială directă prin implicarea activă a cetățenilor și a guvernării locale. Acest mecanism de intervenție poate servi ca model de bună practică și chiar poate fi fundamentul empiric al unei noi paradigme metodologice specifice pentru abordarea comunităților sărace.

De la empirism la teoretizare

Fundatia Ruhama, organizația nonguvernamentală și nonprofit în cadrul căreia activează în prezent autorii acestui studiu, a demarat activități în domeniul social în urma cu șapte ani. Misiunea inițială a echipei de lucru a fost intervenția directă în soluționarea celor mai grave probleme sociale cu care se confruntau comunitățile sărace de romi din județul Bihor, România. Astfel, a fost inițiată o serie de proiecte sociale pentru sprijinirea grupurilor minoritare defavorizate din diferite sate. În timpul vizitelor de teren întreprinse în comunitățile sărace, echipa de lucru formată din sociologi și asistenți sociali a înregistrat un volum mare de date empirice privind nevoile comunitare și individuale cu care se confruntă populația din mediul rural și date specifice pentru populația minoritară

de etnie roma, aflata in situatie de excluziune sociala. Realitatea trista intalnita in teren a influentat actiunile organizatiei noastre, indreptandu-le cu predilectie spre coloniile si cartierele populate de romii marginalizati sociali si chiar izolati geografic fata de populatia majoritara. Ne-am asumat cu buna stiinta aceasta misiune dificila, de a interveni in rezolvarea unor probleme de baza ale comunitatilor roma, cu toate ca experienta demonstrase dificultatea de a patrunde in comunitatilor lor ermetice si de a implica reprezentantii acestei etnii in actiuni comune in beneficiul grupului. Romii inregistreaza poate cel mai mic grad de participare cetateneasca din Romania, acest fapt social fiind influentat de un set de factori asupra carora se poate interveni foarte greu sau chiar deloc: situatia materiala precara in care se afla gospodariile acestora, nivelul foarte scazut de instructie, lipsa unei calificari profesionale, pattern-urile culturale care nu incurajeaza asimilarea valorilor societatii contemporane, etc.

Confruntati cu lipsa unei metodologii de lucru specifice pentru populatia roma, a unei abordari eficiente a comunitatilor de romi, am recurs la constructia propriului cadru metodologic de lucru. Nu ne-am bazat pe literatura de specialitate si pe cercetarile din domeniu deoarece similitudinile dintre etnia roma si alte etnii minoritare din diferite tari sunt foarte putine la numar si nesemnificative in incercarea de replicare a unui instrument deja existent.

Fundamente empirice

Pe parcursul celor sapte ani de activism social, in cadrul organizatiei noastre s-au derulat o seama de proiecte, din ce in ce mai ample si vizand grupuri-tinta tot mai mari, ajungand in prezent la proiecte ale caror obiective urmaresc imbunatatirea situatiei romilor din sate intregi si dezvoltarea comunitara a acestor asezari roma. Ultimul proiect relevant pentru tematica dezbatuta aici se numeste „Rural Community Development in Sanmartin – Hidiselu de Sus Area”, si face parte din programul IRCD – Integrated Rural Community Development, finantat de Fondul de Dezvoltare al Euroregiunii Carpatice. Inainte de a fi stabilite obiectivele specifice ale proiectului mai sus amintit, echipa de lucru a studiat foarte temeinic specificul zonei-tinta si al categoriilor de beneficiari vizati, intre care populatia de etnie roma din microregiunea Sanmartin – Hidiselu de Sus detine cea mai ridicata pondere. Aceasta a presupus vizite saptamanale in comunitatile alese pentru implementarea proiectului si recurgerea la utilizarea cadrului metodologic de lucru pentru abordarea si interventia in comunitatile de romi, schitat cu ocazia proiectelor anterioare. Cadrul metodologic dezvoltat in cadrul organizatiei noastre s-a dovedit a fi unul deosebit de eficient pe plan local, cu rezultate notabile in stimularea participarii cetatenesti active in cele trei sate cu cartiere de romi. Succesul recent inregistrat ne incurajeaza sa imbunatim structura acestui ghid metodologic pentru a-l perfecta cat mai mult posibil.

Lucrarea de fata se bazeaza, precum am subliniat mai sus, pe experienta dobandita pe teren de catre echipa de lucru, in cadrul proiectelor sociale implementate. Pentru a fundamenta empiric aspectele teoretice dezbatute aici, am recurs la completarea studiului cu exemplificari concrete preluate din studiile de caz efectuate pe cele trei comunitati de romi asistate in proiectul IRCD. Este vorba de trei sate – Cordau, Rontau si Haieu – care fac parte din comuna Sanmartin, si care sunt similare din punctul de vedere al eterogenitatii etnice: romanii reprezinta majoritatea de peste 81%, romii insumeaza un procent de peste 12%, restul fiind maghiari. Cei 12% inseamna un total de peste 700 de romi, adica peste 200 in fiecare comunitate. Fiecare dintre cele trei sate prezinta aceeasi structura spatiala pe etnii: romanii ocupa zona centrala a satului si prelungirea lui spre calea de acces in comunitate, iar colonia de romi se situeaza in partea opusa, izolata fiind de sat. Amplasamentul de acest tip in mediul rural defavorizeaza grupul minoritar marginalizat in accesul la resursele de context ale comunitatii si inhiba participarea cetateneasca. In sanul acestor comunitati rome ne confruntam cu starea de anomie a locuitorilor, care nu mai au incredere in nimeni din afara si nu sunt cooperanti in initiativele demarate din exterior. Problemele grave ale acestei etnii: lipsa locurilor de munca, analfabetismul, nivelul foarte scazut de educatie, veniturile mici si neconstante, media de peste 4 copii pe familie, suportul institutional foarte redus, toate acestea converg spre anomia colectiva, spre indiferenta fata de deciziile luate la nivel local. Liderul comunitatii de romi, ales dupa legea tiganeasca, este bulibasa, in ale carui atributii nu intra reprezentarea intereselor comunitatii in exterior, ci doar medierea conflictelor interne. Romii sunt astfel lipsiti de orice aparat de presiune care sa le apere interesele comune. Partidul etnic al romilor nu are sustinatori in aceasta zona, bastinasii fiind nemultumiti de atitudinea nepasatoare a liderilor politici de aceeasi etnie, care au promis politici suportive inaintea alegerilor si nu au demarat nici o actiune in acest sens.

Acest proces inexorabil de excluziune sociala a romilor din cele trei comunitati a generat o stare de apatie sociala cu efecte autodestructive: orice initiativa venita din exterior este privita cu scepticism si inabusita in fasa chiar de potentialii beneficiari, satui de promisiunile unui sistem in care nu sunt integrati si pe care nu-l percep ca fiind si al lor.

Knocking on community's door

Prima si cea mai importanta etapa in abordarea unei comunitati, mai ales atunci cand ea este semi-ermetica, este „intrarea” echipei de lucru in comunitatea-tinta. Acest prim pas este decisiv in economia procesului de interventie la nivel comunitar. Daca nu este parcurs cu succes, poate determina un clivaj iremediabil intre cetatenii din colectivitatea respectiva si membrii echipei de lucru. Din acest motiv, suntem foarte precauti si atenti la cele mai

mici detalii in organizarea evenimentului principal: intrarea. Inaintea evenimentului propriu-zis, echipa de lucru trebuie sa se documenteze suficient asupra aspectelor sociale, politice, economice, religioase, culturale care definesc comunitatea. In acest scop, recurgem adesea la instrumente sociologice precum interviuri semistructurate realizate cu elita locala si persoanele-cheie din comunitate. In cadrul proiectului IRCD am intervievat, pentru fiecare sat, reprezentantii guvernarii locale (primar, viceprimar, consilieri locali), preotul, pastorul, invatatorul, profesorii, medicul, oameni de afaceri si bulibasa. In urma interpretarii datelor obtinute prin intermediul interviurilor am tras cateva concluzii cu rol in ghidarea actiunilor urmatoare. Dupa o analiza amanuntita a istoricului actiunilor sociale initiate in aceste comunitati am inteles care au fost greselile precursorilor nostri. Am eliminat astfel riscuri de ordin cultural sau politic. Am evitat sa propunem schimbari de ordin cultural sau sa aparem in comunitate alaturi de reprezentanti ai APL. Am inteles ca trebuie sa intram in comunitate ca o echipa de specialisti independenti, fara nici o conexiune cu guvernarea locala, si pregatiti sa ascultam oamenii si nu sa aducem propuneri preconcepute.

Al doilea pas in abordarea comunitatii este prima aparitie publica a echipei de lucru. In acest scop am intreprins o vizita spontana in mijlocul comunitatii si am organizat subtil o audiere masiva a cetatenilor, nestructurata. Pentru a nu fi respinsi din start, am apelat la ajutorul unor persoane-cheie, carora le-am castigat increderea prin prezentarea obiectivelor proiectului nostru. Descinderea in comunitate s-a efectuat umar la umar cu preotul, invatatorul si bulibasa, care ne-au prezentat cetatenilor ca fiind membrii unei organizatii non-guvernamentale si non-profit, dornici sa afle care sunt problemele acute cu care se confrunta fiecare individ. Cu tot neajunsul creat de busculada inevitabila, am raportat primul succes notabil: captarea atentiei si interesului cetatenilor. De aici si pana la castigarea increderii totale in noi mai erau cativa pasi de urmat.

Apropierea fata de cetatean este un deziderat pe care ni-l fixam la intrarea in comunitate. Spre deosebire de alti actori sociali care au intervenit in vreun fel sau altul la nivelul comunitatii, echipa de lucru a Fundatiei Ruhama isi dedica cate o zi intreaga pentru a vizita fiecare gospodarie roma, fiecare sat numarand in jur de 35 de gospodarii. Ascultand pasurile fiecarui cetatean, simpatizam cu acestia, suntem invitati in casele lor si ne sunt prezentate problemele si nevoile cu care se confrunta fiecare familie extinsa. Inca din acest moment incepe intocmirea unei liste exhaustive de nevoi, urmand ca mai apoi sa le clasificam in nevoi comunitare (resimtite de majoritatea cetatenilor) si nevoi specifice, asupra carora nu ne propunem sa intervenim direct, dar putem sa informam si sa consiliem cetatenii. Scopul nostru este de a identifica nevoile comunitare importante si de a cauta cai de solutionare ale acestora alaturi de beneficiarii directi. Un exemplu elocvent in acest sens este cazul comunitatii de romi din satul Cordau, unde de la prima vizita de teren a fost subliniata fara dubiu cea

mai mare nevoie a cetatenilor: racordarea celor 34 de gospodarii la reseaua de curent electric. Precizam ca in aceasta comunitate nu a existat electricitate niciodata, stalpii de curent oprindu-se la periferia coloniei de romi. Cetatenii s-au plans de dificultatile pe care le intampina zi de zi din cauza lipsei curentului electric, fiind nevoiti sa recurga la improvizatii greu de imaginat, anacronice. Intrebati fiind care este motivul principal pentru care au nevoie de curent electric, romii s-au plans de situatia copiilor care fug acasa la terminarea cursurilor, mai ales iarna, sa apuce sa-si scrie temele si sa citeasca lectiile inainte de a se intuneca, pentru ca motorina din lampi este foarte scumpa. In urma acestor vizite in gospodarii, lista de nevoi ale comunitatii de romi din satul Cordau era deja deschisa: lipsa curentului electric in gospodarii. Acesta este insa un caz exceptional, in care cea mai importanta nevoie comunitara este reliefata inca in cadrul primelor intalniri si discutii cu cetatenii. In cele mai multe cazuri insa, este nevoie de o actiune sustinuta, de mai lunga durata, pentru identificarea nevoilor comune percepute de toti cetatenii ca fiind cele mai importante. Primele vizite efectuate de echipa de lucru in celelalte doua sate nu au scos la iveala nici o nevoie atat de stringenta incat sa fie reclamata in consens de toti cetatenii. Am inregistrat o serie de nevoi diferite, pe mai multe directii de dezvoltare comunitara rurala.

Efectul acestor prime vizite in comunitate sunt usor observabile: se induce o fervoare in randul cetatenilor, carora poate pentru prima oara li se cere parerea in privinta nevoilor comunitatii. Acestia fac un exercitiu cetatenesc de evaluare a nevoilor propriiei comunitati si descopera adesea probleme majore pe care pana atunci nu le-au putut formula. Rolul atribuit fiecarui individ in exercitiul de identificare a nevoilor ii creaza o anumita satisfactie, ca si cum o parte din probleme deja s-ar fi rezolvat. Gradul de incredere al cetatenilor in echipa noastra creste direct proportional cu gradul lor de implicare in acest exercitiu. La momentul plecarii din comunitate, desi nu promitem nimic, cetatenii romi ne intreaba cand ne intoarcem acolo. Procesul de stimulare a participarii cetatenesti active trebuie sa inceapa cu aceasta etapa a implicarii cetatenesti in identificarea propriilor nevoi.

Inainte a de a incheia aceasta prima etapa, a abordarii comunitatii, este necesar ca cetatenii sa cunoasca scopul pentru care am initiat acest proiect. Li se aduce la cunostinta faptul ca pentru cele mai importante nevoi identificate de ei se vor cauta modalitati de interventie si solutionare, alaturi de ei, implicand toate resursele locale si cautand resurse complementare in exteriorul comunitatii. Este singura promisiune pe care o poate face asistentul social potentialilor beneficiari. Orice previziune hazardata este platita scump, adesea pretul fiind tradus in pierderea increderii castigate greu si refuzul cetatenilor de a mai coopera. Asistentul social nu are voie sa cedeze presiunii mari venite din partea cetatenilor, care doresc sa auda promisiuni concrete si par dezamagiti in prima faza de caracterul abstract al interventiei.

Daca etapa abordarii comunitatii s-a incheiat cu succes, urmeaza imediat pregatirea celei de-a doua mari etape: sesiunea de consultare cetateneasca pentru identificarea nevoilor comunitatii. Cetatenii sunt informati cu privire la data urmatoarei vizite, cu ocazia careia se va desfasura sesiunea de consultare cetateneasca si lise explica in linii mari in ce va consta aceasta. Distanța temporală dintre etapa I și II nu trebuie să depășească o săptămână, răgaz necesar pentru pregătirea echipei de lucru dar și pentru a lăsa timp cetățenilor să mediteze asupra celor discutate la prima vizită și chiar pentru a dezbate acest subiect în sanul comunitatii. Informațiile relevante despre ceea ce se întâmplă în această perioadă ne parvin prin persoanele-cheie: preotul, învățătorul, bulibasa.

Un rezultat secundar al primei etape este identificarea liderilor informali ai comunitatii, care sunt ușor de depistat într-o astfel de discuție publică. Liderii informali sunt viitorii agenți sociali ai procesului de dezvoltare comunitară inițiat de noi și vor reprezenta interfata dintre comunitate și guvernarea locală, în sens restrâns, și dintre comunitate și exterior, în sens general.

Bringing people together

A doua descindere majoră a echipei de lucru în comunitate coincide cu organizarea sesiunii de consultare cetatenească, eveniment la care sunt invitați să participe toți cetățenii adulți ai comunitatii de referință. Meeting-ul se organizează într-un spațiu deschis, unde individul nu se simte clausturat. Experiența anterioară a echipei de lucru a evidențiat riscul spațiului închis în cazul dezbaterilor cu cetățeni romi. Aceștia nu se simt în largul lor în spatele ușilor închise și devin ușor influențabili și iritabili, deturnând scopul inițial al acțiunii. Odată aleasă locația, participanților li se explică în ce va consta întâlnirea, întrebându-i un limbaj uzual, fără termeni de specialitate. În momentul în care suntem siguri că toți cetățenii au înțeles care este scopul întâlnirii se trece la discuții libere, moderate de către un membru al echipei de lucru. Participanții sunt îndemnați să enumere nevoile comunitatii din care fac parte, iar acestea sunt monitorizate de către echipa de lucru pe suport de hârtie și audio-vizual.

O eroare des întâlnită în aceste sesiuni de consultare cetatenească, comisa și de noi la începuturile activităților noastre sociale, este apelarea la tehnica de „numărare” a opțiunilor indivizilor și stabilirea unor scoruri finale pentru fiecare nevoie regăsită în lista gătită întocmită. În urma ierarhizării nevoilor comunitare după scorul obținut din sufragiile cetățenilor, se stabilește care sunt cele mai importante nevoi. Această tehnică este superficială pentru că elimină interacțiunea dintre cetățeni și nu lasă loc cooperării și consensului. Oricare ar fi nevoia cu cel mai mare scor, va exista un grup de nemulțumiți care nu au votat pentru nevoia respectivă și aceștia se pot constitui în grup detractor care poate influența negativ procesul. Și, poate cel mai important aspect, este eliminată

posibilitatea ca cetatenii sa „negocieze” cele mai importante nevoi ale comunitatii si sa ajunga in cele din urma la un consens unanim – castigul cel mai mare al acestor consultari cetatenesti.

Solutia optima pentru identificarea nevoilor comunitatii consideram ca este sesiunea de consultare cetateneasca deschisa, in care nevoile cele mai importante ale comunitatii sunt stabilite de cetateni in cadrul unei discutii la care participa toata lumea activ. Cel care isi prezinta optiunile trebuie sa le argumenteze si va raspunde intrebarilor puse de ceilalti. Aceasta tehnica, un fel de maieutica de grup, functioneaza ca o sita care cerne problemele neimportante, ramanand doar cele percepute de toata comunitatea ca fiind esentiale. Spre exemplu, in comunitatea de romi din satul Rontau am organizat o sesiune de consultare cetateneasca care a durat sase ore, iar nevoile comune vehiculate la inceputul discutiilor au cazut una cate una, ivindu-se din tesatura dialogului nevoi noi, neamintite pana atunci. Astfel, daca la inceput romii sustineau ca lipsa retelei de apa potabila si lipsa unor ajutoare financiare din partea statului sunt cele mai importante nevoi comune, la finalul sesiunii aveam notate pe flipchart urmatoarele nevoi comunitare, asupra carora toti cetatenii cazusera de acord: lipsa unui spatiu adecvat pentru depozitarea produselor naturale culese de cetatenii romi (ciuperci, fructe de padure, plante medicinale), lipsa unor contracte de vanzare avantajoasa a acestor produse si nevoia de asistenta pedagogica sporita pentru copiii romi. In cazul satului Haieu, cetatenii romi au subliniat initial lipsa locurilor de munca pentru adultii romi, pentru ca in finalul „negocierilor” purtate intre ei sa se ajunga la o cu totul alta nevoie: alfabetizarea adultilor romi, pentru a se putea angaja in locuri de munca mai bune. In satul Cordau, sesiunea de consultare cetateneasca nu a adus nimic nou de la prima vizita: nevoia cea mai intens resimtita de cetateni a ramas lipsa curentului electric in gospodariile lor.

Desi pentru noi problema cea mai importanta in cazul celor trei comunitati era perceputa ca fiind nevoia de asociativitatea a romilor pentru a putea reprezenta interesele comunitatii, aceasta nevoie nu a fost pusa pe tapet in sesiunile de consultare cetateneasca. Cu toate acestea, am integrat-o in proiectul final ca un deziderat venit din partea fundatiei, bazandu-ne decizia pe studiile realizate la nivel national, care indica asociativitatea romilor ca o solutie pentru dezvoltarea comunitara durabila. Chiar daca nevoile identificate si prioritizate cu ajutorul acestei metode nu coincid cu ideile initiale ale asistentilor sociali, ele raman cele mai importante si trebuie tratate ca atare. Metoda consultarilor cetatenesti deschise este metoda cu cele mai bune rezultate, deoarece are un efect secundar care adesea depaseste in importanta scopul actiunii. Negocierile dintre cetateni, dialogul deschis si argumentele aduse pro si contra unei nevoi comunitare implica activ cetatenii in procesul de identificare a nevoilor. Efectul secundar obtinut este cresterea gradului de coeziune si cooperare dintre cetateni, nevoile identificate fiind acelea care intrunesc consensul deplin al membrilor

comunitatii. Cetatenii au acum exercitiul colaborarii pentru identificarea problemelor comune si nu numai, si isi constientizeaza rolul activ in procesul de dezvoltare comunitara. Faptul ca pot sa influenteze si sa se implice activ in procesul de dezvoltare comunitara prin deciziile lor, ii determina sa participe mai activ la viata sociala si sa caute solutii de a influenta procesul de luare a deciziilor pe plan local.

Doar tinand cont de faptul ca toate aceste etape fac parte dintr-o strategie de interventie la nivel comunitar, dintr-o politica mai ampla de dezvoltare comunitara, putem intelege rolul acestor „jocuri” colective. Dupa finalizarea oricarui proiect social, comunitatea trebuie sa mentina rezultatele proiectului, iar liderii informali trebuie sa se transforme in agenti sociali ai dezvoltarii comunitare. Avand exemplul acestor discutii creative si a consensului generat, va fi mult mai usor pe viitor sa se dezbată orice decizie locala privind binele comun.

Pentru ca aceasta cooperare a cetatenilor sa dea roadele scontate si sa nu ramana un simplu concept, este nevoie ca acestia sa fie implicati, si mai departe, in deciziile care privesc comunitatea lor. Un al doilea exercitiu cetatenesc este participarea la gasirea solutiilor optime pentru nevoile identificate anterior. Aceasta dezbatere publica urmeaza intocmai modelul celei prezentate mai sus si chiar o poate continua fara a intrerupe discutiile.

Finding solutions for the main citizens' needs

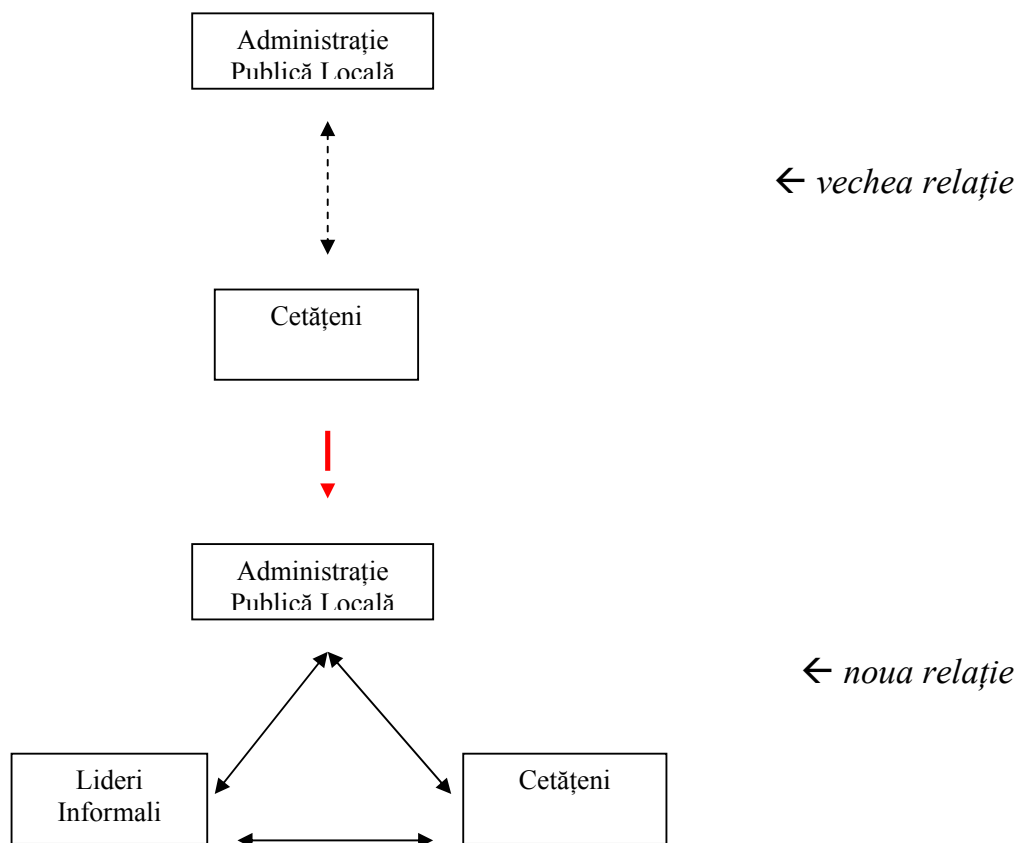
Obisnuiti fiind deja cu exercitiul dialogului social, cetatenii isi intra in rol si in incercarea conjugata de a gasi solutii pentru nevoile principale ale comunitatii. Chiar daca in decursul orelor de dezbatere publica ne este dat sa auzim multe propuneri copilaresti, din „negocierile” purtate intre membrii comunitatii se ridica cateva idei valoroase, care au un grad ridicat de aplicabilitate. Cetatenii sunt incurajati sa se orienteze spre solutii simple, economicoase din punctul de vedere al alocarii resurselor si usor de implementat. Rolul nostru este de a utiliza propunerile de solutionare a problemelor comunitare in conceperea unui proiect cu finantare nerambursabila, transformand nevoile identificate in comunitate in obiective ale proiectului, urmand ca activitatile prevazute in proiect sa reflecte solutiile gasite impreuna cu cetatenii.

Este foarte important ca fiecare cetatean sa se regaseasca intr-o oarecare masura in solutia adoptata in final pentru rezolvarea problemelor esentiale ale comunitatii. Fiecare cetatean trebuie sa simta ca solutia ii apartine intr-o anumita masura si ca s-a implicat in acest fel la procesul de luare a deciziilor si a contribuit la dezvoltarea comunitara.

In aceasta etapa trebuie subliniata importanta prezentei reprezentantilor guvernarii locale la dezbaterile publice. Daca sunt cooperativi, reprezentantii

APL pot construi alaturi de cetateni o strategie de dezvoltare comunitara pe termen mediu si lung si pot chiar afla de probleme despre a caror existenta nu aveau cunostinta sau le ignorau importanta. Aici se evidentiaza rolul liderilor informali, a caror tendinta este sa medieze „negocierile” dintre administratia locala si cetateni, evitand conflictele deschise.

Rolul lor de interfata intre comunitate si reprezentantii guvernarii locale devine evident si este primul pas spre constituirea acestora in mecanism de presiune pentru reprezentarea intereselor comunitatii de referinta.

La sfarsitul dezbaterilor publice, reprezentantii guvernarii locale stabilesc resursele cu care poate sa contribuie Consiliul Local pentru a rezolva cele mai stringente probleme ale comunitatii. Tinand cont de aceste estimari, echiap de lucru concepe un proiect spre finantare, ale carui obiective specifice se suprapun cu nevoile comunitatii. Spre exemplu, dupa consumarea sesiunilor de consultare cetateneasca din cele trei sate, a fost elaborat proiectul IRCD mai sus amintit, ale carui obiective sunt chiar nevoile comunitare de baza identificate de cetateni. Astfel, proiectul isi propune sa racordeze la reseaua de curent electric cele 34 de gospodarii rome din satul Cordau, sa asiste copiii de rome din satul Rontau in pregatirea scolara, sa sprijine adultii rome analfabeti din satul Haieu etc.

Rebuilding the community

Etapa care imbină activitățile prezentate până acum constă în demararea acțiunilor propriuzise prin care actorii sociali identificați în procesul de mobilizare a resurselor umane locale, își reunesc eforturile pentru a construi structuri comunitare care să preia și care să funcționeze ca motoare ale procesului de dezvoltare comunitară.

Asociativitatea cetățenilor romi constituie un deziderat care odată atins va genera parghiile prin care comunitățile romi se transformă treptat din indivizi cu probleme singulare în comunități acționale caracterizate prin voința comună. Astfel, în fiecare comunitate în care ne desfășurăm activitățile încurajăm și susținem evoluția grupurilor de inițiativă locale de la nivelul informal la cel formal prin înființarea fundațiilor și asociațiilor de dezvoltare comunitară - (NGO's). Astfel au fost îndeplinite toate procedurile legale de constituire a Asociației Romilor pentru Dezvoltare Comunitară, urmând ca în scurt timp Asociația să obțină personalitate juridică.

Comunitățile romi încep să înțeleagă mai mult rolul și importanța participării la viața socială. Delegarea de responsabilități liderilor comunității, îi conduce pe aceștia la o atitudine responsabilă, determinată de presiunea pe care aceștia o resimt, pe de o parte dinspre comunitatea pe care o reprezintă, iar pe de altă parte dinspre structurile formale cu care aceștia se află în interdependență.

Procesul de dezvoltare comunitară depinde în aceste condiții de fiecare dintre actorii sociali locali sau externi comunității, care își propun să acționeze concertat, raportându-se la prioritățile economico-sociale ale fiecărui grup țintă vizat. Astfel în cadrul proiectului IRCD, pentru a acoperi nevoile comunitare identificate, am înființat împreună cu grupul de inițiativă local următoarele structuri și servicii comunitare: Centrul Comunitar de Informare și Consiliere pentru Cetățeni, 2 Centre de Zi pentru Copiii Romi, Centrul pentru Colectarea și Valorificarea Produselor Naturale, Cursuri de Alfabetizare pentru persoanele adulte romi, Racordarea la Rețeaua de Curent Electric a 34 de Gospodării Rome. Un alt rezultat al procesului de mobilizare a comunității romi îl reprezintă conceperea și scrierea a două proiecte de dezvoltare comunitară, la a căror elaborare au participat lideri romi, membrii ai noii Asociații. Rolul nostru rămâne în aceste condiții acela de a continua să asistăm comunitatea romă, de a oferi expertiză și susținere structurilor formale romi nou înființate și de a reprezenta pentru comunitățile de romi un actor social credibil.

Cadrul metodologic de abordare și intervenție în comunitățile de romi dezvoltat de organizația noastră se dovedește astfel a fi valid, teoretic și practic, și cu un grad ridicat de eficiență în producerea de efecte secundare pozitive.

Referințe bibliografice

Bourhis, Richard (coord.) & Leyens, Jacques-Philippe (1997), *Stereotipuri, discriminare si relatii intergrupuri*, Iasi, Polirom

Donati, Pierpaolo (1995), Identity and Solidarity in the complex of citizenship: the relational approach. *International Sociology*, 10(3)

Ferraroti, Franco (1993), Prospects for Multicultural Societies in Europe. *International Journal of Politics, Culture and Society*, 7(2)

Ilut, Petru (1997), *Abordarea calitativa a socioumanului*, Iasi, Polirom

Rosaldo, Renato (1994), Cultural Citizenship and Educational democracy. *Cultural Anthropology*, 9(3)

Zamfir, Elena & Catalin (1993), *Tigani. Intre ignorare si ingrijorare*, București, Alternative